

ฐานข้อมูลภูมิปัญญาท้องถิ่น และ ข้อมูลปราชญ์ชาวบ้าน

กองการศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรม
องค์การบริหารส่วนตำบลบ้านขาว
อำเภอเมืองอุดรธานี จังหวัดอุดรธานี

คำนำ

องค์การบริหารส่วนบ้านขาว อำเภอเมือง จังหวัดอุดรธานี ได้จัดทำฐานข้อมูลภูมิปัญญาท้องถิ่น และปราชญ์ชาวบ้าน เพื่อเก็บรวบรวมข้อมูลภูมิปัญญาท้องถิ่นในพื้นที่ตำบลบ้านขาว เพื่อเป็นฐานข้อมูลสำคัญ เป็นการอนุรักษ์ ภูมิปัญญาท้องถิ่นไม่ให้สูญหาย และยังเป็นการ ส่งเสริมพัฒนาภูมิปัญญาท้องถิ่นให้คนรุ่นใหม่ ได้ทราบได้ศึกษาค้นคว้าเป็นความรู้ หรือเป็นตัวอย่างของภูมิปัญญาที่มีคุณค่าให้กับคนรุ่นหลังสืบต่อไป

คณะผู้จัดทำ

กองการศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรม
องค์การบริหารส่วนตำบลบ้านขาว

ฐานข้อมูลภูมิปัญญาท้องถิ่น

โดย กองการศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรม องค์การบริหารส่วนตำบลบ้านขาว อำเภอเมืองอุดรธานี จังหวัดอุดรธานี

สารบัญ

	หน้า
คำนำ	
สารบัญ	
ฐานข้อมูลภูมิปัญญาท้องถิ่น	๑
ความหมายของภูมิปัญญาท้องถิ่น	๒
ลักษณะของภูมิปัญญาไทย	๒
การกำหนดขอบข่ายของภูมิปัญญาไทย	๒
ข้อมูลภูมิปัญญาท้องถิ่น/ข้อมูลปราชญ์ชาวบ้าน	๔
- สาขาที่ ๑ ด้านเกษตรกรรม	๔
- สาขาที่ ๒ ด้านหัตถกรรม	๘
- สาขาที่ ๔ ด้านการแพทย์ไทย	๑๒
- สาขาที่ ๕ ด้านการจัดการทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม	๑๔
- สาขาที่ ๖ ด้านศิลปกรรม	๑๖
- สาขาที่ ๗ ด้านภาษาและวรรณกรรม	๑๘
- สาขาที่ ๘ ด้านอื่นๆ	๒๐

ฐานข้อมูลภูมิปัญญาท้องถิ่น

โดย กองการศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรม องค์การบริหารส่วนตำบลบ้านขาว อำเภอเมืองอุดรธานี จังหวัดอุดรธานี

ฐานข้อมูลภูมิปัญญาท้องถิ่น

๑. ความหมายของภูมิปัญญาท้องถิ่น

ภูมิปัญญาท้องถิ่น (Local Wisdom) หมายถึง พื้นความรู้ความสามารถที่ผ่านกระบวนการคิดโดยใช้สติปัญญาของคนในท้องถิ่น มีการเรียนรู้และการถ่ายทอดจากรุ่นหนึ่งไปสู่อีกรุ่นหนึ่งจนเกิดผลดีงาม มีคุณค่า มีประโยชน์สามารถนำไปใช้ในการแก้ไขปัญหาและการพัฒนาคุณภาพชีวิต หรือใช้เป็นแนวทางในการดำรงชีวิตให้สอดคล้องกับสภาพสังคมที่เปลี่ยนแปลงในแต่ละยุคสมัย

ในพจนานุกรม ฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ. ๒๕๕๒ ให้ความหมายภูมิปัญญา ไว้ว่า หมายถึง พื้นความรู้ความสามารถสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ ได้อธิบายความหมายของภูมิปัญญา ดังนี้ “ภูมิปัญญาหมายถึง องค์ความรู้ ความสามารถและทักษะของคนไทยอันเกิดจากการสั่งสมประสบการณ์ที่ผ่านกระบวนการเรียนรู้ เลือกรสร รุ่งแต่ง พัฒนา และถ่ายทอดสืบต่อกันมา เพื่อใช้แก้ปัญหาและพัฒนาวิถีชีวิตของคนไทยให้สอดคล้องกับสภาพแวดล้อมและเหมาะสมกับยุคสมัย”

กระทรวงศึกษาธิการได้อธิบายความหมายของภูมิปัญญา ไว้ว่า “ภูมิปัญญา หมายถึง ความรู้ที่เกิดจากประสบการณ์ในชีวิตของคนเราผ่านกระบวนการศึกษา สังเกตคิดวิเคราะห์จนเกิดปัญญา และตกผลึกมาเป็นองค์ความรู้ที่ประกอบกันขึ้นมาจากความรู้เฉพาะหลาย ๆ เรื่อง ความรู้ดังกล่าวไม่ได้แยกย่อยออกมาเป็นศาสตร์เฉพาะสาขาวิชาต่าง ๆ อาจกล่าวได้ว่า ภูมิปัญญาท้องถิ่นจัดเป็นพื้นฐานขององค์ความรู้สมัยใหม่ที่จะช่วยในการเรียนรู้ การแก้ปัญหา การจัดการ และการปรับตัวในการดำเนินชีวิตของคนเรา ภูมิปัญญาท้องถิ่นเป็นความรู้ที่มีอยู่ทั่วไปในสังคม ชุมชนและในการตัวของผู้อยู่เอง หากมีการสืบค้นหาเพื่อศึกษา และนำมาใช้ก็จะเป็นที่รู้จักกันเกิดการยอมรับ ถ่ายทอด และพัฒนาไปสู่คนรุ่นใหม่ตามยุคตามสมัยได้”

สารานุกรมไทย สำหรับเยาวชน ฉบับกาญจนาภิเษก (เล่มที่ ๒๓) ให้ความหมายไว้ว่า “ภูมิปัญญา ไทย (Thai Wisdom) หมายถึง ความรู้ ความสามารถ วิธีการ ผลงานที่ค้นคว้ารวบรวมและจัดเก็บ เป็นความรู้โดยถ่ายทอดจากคนรุ่นหนึ่งมาสู่คนอีกรุ่นหนึ่ง จนเกิดเป็นผลผลิตที่ดีงาม มีคุณค่า มีประโยชน์ สามารถนำมาแก้ไข ปัญหาและพัฒนาชีวิตได้

สามารถ จันทร์สุรีย์ (๒๕๓๖) กล่าวว่า ภูมิปัญญาท้องถิ่น หมายถึง ทุกสิ่งทุกอย่างที่ชาวบ้านคิดได้เองที่นำมาใช้ในการแก้ปัญหา เป็นสติปัญญา เป็นองค์ความรู้ทั้งหมดของชาวบ้าน ทั้งกว้าง ทั้งลึก ที่ชาวบ้านสามารถคิดเองทำเองโดยอาศัยศักยภาพที่มีอยู่แก้ปัญหาการดำเนินวิถีชีวิตในท้องถิ่นอย่างสมสมัย

กรมวิชาการ (๒๕๓๘) ให้ความหมายของภูมิปัญญาท้องถิ่นว่า คือความรู้ที่เกิดจากประสบการณ์ในชีวิตของคนเราผ่านกระบวนการศึกษา สังเกต วิเคราะห์จนเกิดปัญญาและตกผลึกมาเป็นองค์ ความรู้ที่ประกอบกันขึ้นมาจากความรู้เฉพาะหลายเรื่อง ความรู้ดังกล่าวไม่ได้แยกย่อยออกมาให้เห็นเป็นศาสตร์ เฉพาะสาขาวิชาต่าง ๆ อาจกล่าวได้ว่า ภูมิปัญญาท้องถิ่นจัดเป็นพื้นฐานขององค์ความรู้สมัยใหม่ที่จะช่วยในการเรียนรู้ การแก้ปัญหา การจัดการและการปรับตัวในการดำเนินชีวิตของคนเรา

รัตนะ บัวสนธ์ (๒๕๓๕) กล่าวว่าภูมิปัญญาท้องถิ่น หมายถึง กระบวนการที่คนของบุคคลที่มีต่อตนเอง ต่อโลกและสิ่งแวดล้อม ซึ่งกระบวนการดังกล่าวจะมีรากฐานจากคำสอนทางศาสนา คติจารีต ประเพณี ที่ได้รับการถ่ายทอด สั่งสอนและปฏิบัติสืบเนื่องกันมาปรับปรุงเข้ากับบริบททางสังคมที่เปลี่ยนแปลงแต่ละสมัย ทั้งนี้โดยมีเป้าหมายเพื่อความสุขของในส่วนที่เป็นชุมชน และปัจเจกบุคคล

สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ (ม.ป.ป.) กล่าวถึงภูมิปัญญาท้องถิ่นไทยว่า เป็นองค์ความรู้ ความสามารถ และทักษะของคนไทยที่เกิดจากสั่งสมประสบการณ์ที่ผ่านกระบวนการเลือกรสร เรียนรู้ปรุงแต่ง

และถ่ายทอดสืบต่อกันมา เพื่อใช้แก้ปัญหาและพัฒนาวิถีชีวิตของคนไทยให้สอดคล้องกับสภาพแวดล้อม และเหมาะสมกับยุคสมัย

๒. ความสำคัญของภูมิปัญญาไทย

คณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ คนไทยได้สร้างชาติสร้างความเป็นปึกแผ่นมั่นคงของบ้านเมือง มีการดำรงชีวิตด้วยความสุขร่มเย็นอยู่ได้จนถึงทุกวันนี้ เพราะได้ใช้ภูมิปัญญาของตนมาตลอด ภูมิปัญญาไทยจึงมีความสำคัญอย่างยิ่ง ซึ่งพอจะสรุปได้ดังนี้

๑. ช่วยสร้างชาติให้เป็นปึกแผ่นมั่นคง
๒. สร้างความภาคภูมิใจและศักดิ์ศรีเกียรติภูมิแก่คนไทย
๓. สามารถปรับ ประยุกต์หลักธรรมคำสอนทางศาสนาใช้กับชีวิตได้อย่างเหมาะสม
๔. สร้างความสมดุลระหว่างคนกับสังคมและธรรมชาติได้อย่างยั่งยืน

๕. ช่วยเปลี่ยนแปลงปรับปรุงวิถีชีวิตของคนไทยให้เหมาะสมได้ตามยุค

ประกอบ ใจมั่น ได้กล่าวถึงความสำคัญของภูมิปัญญาท้องถิ่นไว้ดังนี้ คือ

๑. ช่วยให้สมาชิกในชุมชน หมู่บ้านดำรงชีวิตอยู่ร่วมกันได้อย่างสงบสุข
๒. ช่วยสร้างความสมดุลระหว่างคนกับธรรมชาติแวดล้อม
๓. ช่วยให้ผู้คนดำรงตนและปรับเปลี่ยนทันต่อความเปลี่ยนแปลงและผลกระทบอันเกิดจากสังคม ภายนอก
๔. เป็นประโยชน์ต่อการทำงานพัฒนาชนบทของเจ้าหน้าที่จากหน่วยงานต่าง ๆ เพื่อที่จะได้กำหนด

ท่าที่การทำงานให้กลมกลืนกับชาวบ้านมากยิ่งขึ้น

๓. ลักษณะของภูมิปัญญาไทย

ลักษณะของภูมิปัญญาไทย มีดังนี้

๑. ภูมิปัญญาไทยเป็นเรื่องใช้ ความรู้(Knowledge) ทักษะ(Skill) ความเชื่อ(Belief) และ พฤติกรรม (Behavior)

๒. ภูมิปัญญาไทยแสดงถึงความสัมพันธ์ระหว่างคนกับคนคนกับธรรมชาติสิ่งแวดล้อมและคนกับสิ่งเหนือธรรมชาติ

๓. ภูมิปัญญาไทยเป็นองค์รวมหรือกิจกรรมทุกอย่างในวิถีชีวิต

๔. ภูมิปัญญาไทยเป็นเรื่องของการแก้ไขปัญหา การจัดการ การปรับตัว การเรียนรู้ เพื่อคง ความอยู่รอดของบุคคลชุมชนและสังคม

๕. ภูมิปัญญาเป็นแกนหลักหรือกระบวนทัศน์ในการมองชีวิต เป็นพื้นความรู้ในเรื่องต่าง ๆ

๖. ภูมิปัญญาไทยมีลักษณะเฉพาะหรือมีเอกลักษณ์ในตัวเอง

๗. ภูมิปัญญาไทยมีการเปลี่ยนแปลง เพื่อการปรับสมดุลในพัฒนาการทางสังคมตลอดเวลา ขอบข่ายของภูมิปัญญาไทย

๔. การกำหนดขอบข่ายของภูมิปัญญาไทย

สำนักงานคณะกรรมการวัฒนธรรมแห่งชาติ กระทรวงวัฒนธรรม ได้กำหนดขอบข่ายของภูมิปัญญาไทยไว้ ๕ ด้าน ดังนี้

๑. ภูมิปัญญาด้านเกษตรกรรม หมายถึง การผสมผสานการเกษตรและเทคโนโลยีโดยพัฒนาบน พื้นฐานคุณค่าดั้งเดิม รวมทั้งความสามารถในกาแก้ปัญหาต่างๆได้อย่างมีประสิทธิภาพ

ฐานข้อมูลภูมิปัญญาท้องถิ่น

โดย กองการศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรม องค์การบริหารส่วนตำบลบ้านขาว อำเภอเมืองอุดรธานี จังหวัดอุดรธานี

๒. ภูมิปัญญาด้านสิ่งแวดล้อม หมายถึง การอนุรักษ์ธรรมชาติและศิลปวัฒนธรรม การถ่ายทอดความรู้ดั้งเดิมเพื่อการอนุรักษ์ธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมอย่างสมดุลและยั่งยืน

๓. ภูมิปัญญาด้านการจัดการสวัสดิการและธุรกิจชุมชน หมายถึง การใช้คุณธรรมและจริยธรรมในด้านการรวมกลุ่มเพื่อพัฒนาคุณภาพชีวิตของชุมชนให้มีความมั่นคงทางเศรษฐกิจ สังคมและวัฒนธรรม

๔. ภูมิปัญญาด้านการรักษาโรคและการป้องกัน หมายถึง การสืบทอดความรู้ดั้งเดิม และการประยุกต์ใช้ความเชื่อท้องถิ่น เพื่อให้ชุมชนสามารถพึ่งตนเองด้านสุขภาพอนามัย

๕. ภูมิปัญญาด้านการผลิตและการบริโภค หมายถึง การประยุกต์ใช้เทคโนโลยีในการแปรรูปและการผลิตเพื่อการบริโภคอย่างผลิตเพื่อการบริโภคอย่างปลอดภัย ประหยัดและเป็นธรรม อันเป็นกระบวนการให้ชุมชนท้องถิ่นสามารถพึ่งตนเองทางเศรษฐกิจ

กรมส่งเสริมการปกครองส่วนท้องถิ่น กระทรวงมหาดไทย ได้กำหนดฐานข้อมูลภูมิปัญญาท้องถิ่นเพื่อดำเนินการประเมินประสิทธิภาพขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น (Local Performance Assessment: LPA) โดยแบ่งออกเป็น ๘ สาขา/ด้าน ดังนี้

สาขาที่ ๑ ด้านเกษตรกรรม คือ ภูมิปัญญาท้องถิ่นเกี่ยวกับการกสิกรรม/การปศุสัตว์/การประมง/การป่าไม้ เช่น การทำการเกษตรแบบผสมผสาน,เกษตรทฤษฎีใหม่ โคกหนองนา เป็นต้น

สาขาที่ ๒ ด้านหัตถกรรม คือ ภูมิปัญญาท้องถิ่นในงานฝีมือหรืองานช่างที่ทำด้วยมือและอุปกรณ์อย่างง่าย โดยไม่ใช้เครื่องจักรเป็นองค์ประกอบหลักในการผลิต เช่น งานจักสาน, งานแกะหนังตะลุง, งานทอผ้าด้วยมือ, งานเย็บปักถักร้อย, การทำหัวโขน เป็นต้น

สาขาที่ ๓ ด้านอุตสาหกรรม คือ ภูมิปัญญาท้องถิ่นในงานที่ใช้ทุน แรงงาน และเครื่องจักรเป็นองค์ประกอบหลักในการผลิต โดยมีเป้าหมายการผลิตสิ่งของจำนวนมากเพื่อการค้า และรวมถึงงานด้านการบริการเช่น การ ทำเครื่องเรือนจากไม้แปรรูป(โต๊ะ/เตียง/ตู้), การแปรรูปสิ่งต่างๆ จากยางพารา เป็นต้น

สาขาที่ ๔ ด้านการแพทย์ไทย คือภูมิปัญญาท้องถิ่นเกี่ยวกับการดูแลและรักษาสุขภาพแบบพื้นบ้าน เช่น การหัตถเวชกรรมไทย(การนวดไทย/การนวดประคบสมุนไพร), การใช้สมุนไพรในการรักษาโรค, การผดุงครรภ์พื้นบ้านโดยหมอตำแยของชาวไทยมุสลิม (โต๊ะบีแดด) เป็นต้น

สาขาที่ ๕ ด้านการจัดการทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม คือ ภูมิปัญญาท้องถิ่นเกี่ยวกับการจัดการทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม ทั้งการอนุรักษ์ การพัฒนา และการใช้ประโยชน์จากทรัพยากรและสิ่งแวดล้อมอย่างสมดุลและยั่งยืน เช่น การบวชป่า, การสืบชะตาแม่น้ำ, การทำแนวปะการังเทียม, การอนุรักษ์ป่าชายเลน เป็นต้น

สาขาที่ ๖ ด้านศิลปกรรม คือ ภูมิปัญญาท้องถิ่นในการสร้างสรรค์ผลงานศิลปะสาขาต่างๆ เช่น จิตรกรรม, ประติมากรรม, นาฏศิลป์, ดนตรี, หัตถศิลป์, คีตศิลป์, การละเล่นพื้นบ้านและการนันทนาการ เช่น การขับร้องเพลงอีแซว, ลำตัด, ลิเก, หมอลำ, โนรา เป็นต้น

สาขาที่ ๗ ด้านภาษาและวรรณกรรม คือ ภูมิปัญญาท้องถิ่นเกี่ยวกับการใช้ภาษาทั้งภาษาพูดและภาษาเขียน เช่น ภาษาโบราณ, ภาษาถิ่น, หนังสือ, ตำรา, ตำรับอาหาร, งานประพันธ์/บทประพันธ์ทั้งร้อยแก้วและร้อยกรอง, เรื่องสั้น นวนิยาย นิทาน บทเพลงต่างๆ เป็นต้น

สาขาที่ ๘ ด้านอื่นๆ เช่น ภูมิปัญญาท้องถิ่นด้านความเชื่อ ศาสนา ประเพณี พิธีกรรม อาหารพื้นบ้าน เป็นต้น

ฐานข้อมูลภูมิปัญญาท้องถิ่น

โดย กองการศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรม องค์การบริหารส่วนตำบลบ้านขาว อำเภอเมืองอุดรธานี จังหวัดอุดรธานี

ข้อมูลภูมิปัญญาท้องถิ่น/ข้อมูลปราชญ์ชาวบ้าน ขององค์การบริหารส่วนตำบลบ้านขาว อำเภอเมืองอุดรธานี จังหวัดอุดรธานี

สาขาที่ ๑ ด้านเกษตรกรรม

๑. ชื่อปราชญ์ชาวบ้าน : นายสัญญา สระศรี

ที่อยู่ : บ้านเลขที่ ๒๑ หมู่ที่ ๑ บ้านขาว ตำบลบ้านขาว อำเภอเมืองอุดรธานี จังหวัดอุดรธานี

องค์ความรู้ภูมิปัญญาท้องถิ่น : การปลูกผักสลัดออร์แกนิก การปลูกมะเขือเทศราชินี การปลูกผักกูด
ด้วยวิธีการใช้น้ำหมักจุลินทรีย์

การปลูกสลัดออร์แกนิก

ฐานข้อมูลภูมิปัญญาท้องถิ่น

โดย กองการศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรม องค์การบริหารส่วนตำบลบ้านขาว อำเภอเมืองอุดรธานี จังหวัดอุดรธานี

การปลูกมะเขือเทศราชินี

การปลูกผักกูด

ฐานข้อมูลภูมิปัญญาท้องถิ่น

โดย กองการศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรม องค์การบริหารส่วนตำบลบ้านขาว อำเภอเมืองอุดรธานี จังหวัดอุดรธานี

๒. ชื่อปราชญ์ชาวบ้าน : นางพานิช นาขันดี

ที่อยู่ : บ้านเลขที่ ๒๑ หมู่ที่ ๑ บ้านขาว ตำบลบ้านขาว อำเภอเมืองอุดรธานี จังหวัดอุดรธานี

องค์ความรู้ภูมิปัญญาท้องถิ่น : ปลูกดอกปทุมมา

ฐานข้อมูลภูมิปัญญาท้องถิ่น

โดย กองการศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรม องค์การบริหารส่วนตำบลบ้านขาว อำเภอเมืองอุดรธานี จังหวัดอุดรธานี

๓. ชื่อปราชญ์ชาวบ้าน : นางสาวกนกพร ทิศคำพูน
ที่อยู่ : บ้านเลขที่ ๑๖๔ หมู่ที่ ๘ บ้านโนนงาม ตำบลบ้านขาว อำเภอเมืองอุดรธานี จังหวัดอุดรธานี
องค์ความรู้ภูมิปัญญาท้องถิ่น : การปลูกผักไฮโดรโปนิกส์

ฐานข้อมูลภูมิปัญญาท้องถิ่น

โดย กองการศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรม องค์การบริหารส่วนตำบลบ้านขาว อำเภอเมืองอุดรธานี จังหวัดอุดรธานี

สาขาที่ ๒ ด้านหัตถกรรม

๑. ชื่อปราชญ์ชาวบ้าน : นายเรือง ลิเออะ

ที่อยู่ : บ้านเลขที่ ๖ หมู่ที่ ๑ บ้านขาว ตำบลบ้านขาว อำเภอเมืองอุดรธานี จังหวัดอุดรธานี

องค์ความรู้ภูมิปัญญาท้องถิ่น : จักสานของใช้ในครัวเรือน เช่น ตะกร้า กระติบข้าว มวยนึ่งข้าว
ข้องใส่ปลา คันไ้(โขงโอง)วิดน้ำ

ฐานข้อมูลภูมิปัญญาท้องถิ่น

โดย กองการศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรม องค์การบริหารส่วนตำบลบ้านขาว อำเภอเมืองอุดรธานี จังหวัดอุดรธานี

๒. ชื่อปราชญ์ชาวบ้าน : นางเคน นาแก้ว

ที่อยู่ : บ้านเลขที่ ๑๙๓ หมู่ที่ ๕ บ้านดู่ ตำบลบ้านขาว อำเภอเมืองอุดรธานี จังหวัดอุดรธานี

องค์ความรู้ภูมิปัญญาท้องถิ่น : จักสานกระดังไม้ไผ่ การทำไม้กวาดทางมะพร้าว

จักสานกระดังไม้ไผ่

ฐานข้อมูลภูมิปัญญาท้องถิ่น

โดย กองการศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรม องค์การบริหารส่วนตำบลบ้านขาว อำเภอเมืองอุดรธานี จังหวัดอุดรธานี

การทำไม้กวาดทางมะพร้าว

ฐานข้อมูลภูมิปัญญาท้องถิ่น

โดย กองการศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรม องค์การบริหารส่วนตำบลบ้านขาว อำเภอเมืองอุดรธานี จังหวัดอุดรธานี

๓. ชื่อปราชญ์ชาวบ้าน : นางมนทา สุวรรณจักร์
ที่อยู่ : บ้านเลขที่ ๑๗๖/๑ หมู่ที่ ๕ บ้านดู่ ตำบลบ้านขาว อำเภอเมืองอุดรธานี จังหวัดอุดรธานี
องค์ความรู้ภูมิปัญญาท้องถิ่น : การทอเสื่อจากต้นกกและต้นฝื่อ โดยเอาต้นกกมาแปรสภาพให้เป็นเส้น
ย้อมสี แล้วสานทอให้เป็นแผ่นผืน เพื่อนำมาใช้ปูลาดรองนั่งหรือนอน

ฐานข้อมูลภูมิปัญญาท้องถิ่น

โดย กองการศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรม องค์การบริหารส่วนตำบลบ้านขาว อำเภอเมืองอุดรธานี จังหวัดอุดรธานี

สาขาที่ ๔ ด้านการแพทย์ไทย

ชื่อปราชญ์ชาวบ้าน : นางสาวภาดา สาริบุตร ตำแหน่ง แพทย์แผนไทย

ที่อยู่ : โรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบลบ้านขาว อำเภอเมืองอุดรธานี จังหวัดอุดรธานี

องค์ความรู้ภูมิปัญญาท้องถิ่น : การนวดรักษาโรคด้วยศาสตร์การแพทย์แผนไทย การนวดประคบสมุนไพร

การนวดรักษาโรคด้วยศาสตร์การแพทย์แผนไทย

ฐานข้อมูลภูมิปัญญาท้องถิ่น

โดย กองการศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรม องค์การบริหารส่วนตำบลบ้านขาว อำเภอเมืองอุดรธานี จังหวัดอุดรธานี

การนวดประคบสมุนไพร

ฐานข้อมูลภูมิปัญญาท้องถิ่น

โดย กองการศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรม องค์การบริหารส่วนตำบลบ้านขาว อำเภอเมืองอุดรธานี จังหวัดอุดรธานี

สาขาที่ ๕ ด้านการจัดการทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม

๑. ชื่อประชาชนชาวบ้าน : นายอำคา สมอ่อน

ที่อยู่ : ๑๖ หมู่ที่ ๘ บ้านโนนงาม ตำบลบ้านขาว อำเภอมือง จังหวัดอุดรธานี

องค์ความรู้ภูมิปัญญาท้องถิ่น : การใช้กิ่งตาลสำหรับรองกันกระถางปลูกผักสวนครัว และใช้ทำฐานกระถาบข้าว
ซึ่งเป็นการใช้ประโยชน์จากทรัพยากรจากธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม

การใช้กิ่งตาลสำหรับรองกันกระถางปลูกผักสวนครัว

ฐานข้อมูลภูมิปัญญาท้องถิ่น

โดย กองการศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรม องค์การบริหารส่วนตำบลบ้านขาว อำเภอมืองอุดรธานี จังหวัดอุดรธานี

การใช้กึ่งตาลสำหรับฐานกระติบข้าว

ฐานข้อมูลภูมิปัญญาท้องถิ่น

โดย กองการศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรม องค์การบริหารส่วนตำบลบ้านขาว อำเภอเมืองอุดรธานี จังหวัดอุดรธานี

สาขาที่ ๖ ด้านศิลปกรรม

๑. ชื่อปราชญ์ชาวบ้าน : นายสุรพล ศรีสุข

ที่อยู่ : ๑๐๗ หมู่ที่ ๑ บ้านขาว ตำบลบ้านขาว อำเภอเมือง จังหวัดอุดรธานี

องค์ความรู้ภูมิปัญญาท้องถิ่น : การแทงหยวก คือการนำเอากากกล้วยมาแกะทำให้เป็นลวดลายฉลุ เป็นลายไทย โดยวิธีแทงด้วยมีดแทงหยวกใช้สำหรับการประดับตกแต่ง ปราสาทผึ้งในพิธีบำเพ็ญกุศลงานศพ

ฐานข้อมูลภูมิปัญญาท้องถิ่น

โดย กองการศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรม องค์การบริหารส่วนตำบลบ้านขาว อำเภอเมืองอุดรธานี จังหวัดอุดรธานี

๒.ชื่อปราชญ์ชาวบ้าน : นางวงษ์เดือน ถมมา

ที่อยู่ : ๒๒๖ หมู่ที่ ๑๐ บ้านตุ้ ตำบลบ้านขาว อำเภอเมือง จังหวัดอุดรธานี

องค์ความรู้ภูมิปัญญาท้องถิ่น : การทำพานบายสี

ฐานข้อมูลภูมิปัญญาท้องถิ่น

โดย กองการศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรม องค์การบริหารส่วนตำบลบ้านขาว อำเภอเมืองอุดรธานี จังหวัดอุดรธานี

สาขาที่ ๗ ด้านภาษาและวรรณกรรม

๑.ชื่อปราชญ์ชาวบ้าน : นางเสงี่ยม อุดทุม

ที่อยู่ : ๑๔๘ หมู่ที่ ๗ บ้านเม่น ตำบลบ้านขาว อำเภอเมือง จังหวัดอุดรธานี

องค์ความรู้ภูมิปัญญาท้องถิ่น : การแต่งกลอนทำนองสรภัญญะให้ชุมชนเพื่อร่วมสืบสานประเพณีท้องถิ่น
ในการแข่งขันขับร้องทำนองสรภัญญะขององค์การบริหารส่วนตำบลบ้านขาว

กลอนแต่งเอง หมู่ 7 บ้านเม่น ประเภทประชาชนทั่วไป
กลอน ร่วมใจคำไว้อาลัย
แต่งโดย นางเสงี่ยม อุดทุม

=====

เจิน! พิลอกท่ามกลางสาย (ไป) รื่นผิวผกสีดิน พวกเราคงรักกัน คร่ำครวญคนมากมาย กินร้อนใช้ช้อนกลาง รับวัดซิมเพื่อป้องกัน ศึกไวรัส โทษวัดโงมู ร.พ.๕๓ วัดซิมมี ติดไว้ให้เป็นการ ไวรัสป้องกันได้ ช่วงนี้ป้องกันผ่าน ไข้เลือดออก กำจัดดี ดูแลตามเป็นพาหะ เก็บร่วมมือกันจริงจัง ศึกไวรัส มีแต่ปราบ โรคติดต่อมีมากมาย มีอาการ ให้ โธ มา ให้คุณหมอดูอาการ สภวิญ ขออย่า พวกสีดิน ขออวยชัย	พิธีกรรมขอขวัญ หมู่ 7 ขึ้นทะเลสาบไป ไต่ขอนไม้ต้นทราย ที่หน้าประตูทางไปทะเล กำเนิดฟ้า ก่อนรับประทาน ภูมิคุ้มกัน บังเกิดมี บิเลสิกไม่เป็นการดี อ.๕๓. ช่วยแนะนำ ทุกหมู่บ้านควรสนใจ เราคือกลองต้องช่วยกัน ให้ทุกคนจงระวัง ต้องระวัง ซัดตุงน้ำ ภาชนะให้คว่ำทิ้ง แล้วทุกคนจะปลอดภัย ถูกพายุแรงระอาใจ ต้องร่วมด้วย ช่วยป้องกัน ให้รักษาตัวเราเอง ไม่เสียสุขภาพตนเอง โลกสหภาพกับโลกนี้ ให้โรคดี ทุพพ่นเทอญ (เจ้า)
---	--

ฐานข้อมูลภูมิปัญญาท้องถิ่น

โดย กองการศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรม องค์การบริหารส่วนตำบลบ้านขาว อำเภอเมืองอุดรธานี จังหวัดอุดรธานี

สาขาที่ ๘ ด้านอื่นๆ

๑. ชื่อปราชญ์ชาวบ้าน : นายภูววัง ลำสมุทร

ที่อยู่ : ๑๔ หมู่ที่ ๗ บ้านเม่น ตำบลบ้านขาว อำเภอเมือง จังหวัดอุดรธานี

องค์ความรู้ภูมิปัญญาท้องถิ่น : เป็นผู้นำการทำพิธีศาสนา ตามประเพณีท้องถิ่น

ฐานข้อมูลภูมิปัญญาท้องถิ่น

โดย กองการศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรม องค์การบริหารส่วนตำบลบ้านขาว อำเภอเมืองอุดรธานี จังหวัดอุดรธานี

๒. ชื่อปราชญ์ชาวบ้าน : นายเสกที่อน สมอ่อน

ที่อยู่ : ๑๖ หมู่ที่ ๘ บ้านโนนงาม ตำบลบ้านขาว อำเภอเมือง จังหวัดอุดรธานี

องค์ความรู้ภูมิปัญญาท้องถิ่น : การทำน้ำตาลโตนด และการแกะลูกตาลสด

การทำน้ำตาลโตนด

ฐานข้อมูลภูมิปัญญาท้องถิ่น

โดย กองการศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรม องค์การบริหารส่วนตำบลบ้านขาว อำเภอเมืองอุดรธานี จังหวัดอุดรธานี

ฐานข้อมูลภูมิปัญญาท้องถิ่น

โดย กองการศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรม องค์การบริหารส่วนตำบลบ้านขาว อำเภอเมืองอุดรธานี จังหวัดอุดรธานี

การแกะลูกตาลสด

ฐานข้อมูลภูมิปัญญาท้องถิ่น

โดย กองการศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรม องค์การบริหารส่วนตำบลบ้านขาว อำเภอเมืองอุดรธานี จังหวัดอุดรธานี

๓. ชื่อปราชญ์ชาวบ้าน : นางดอกไม้ พุลาตะโน
ที่อยู่ : ๑๙๙ หมู่ที่ ๑ บ้านขาว ตำบลบ้านขาว อำเภอเมือง จังหวัดอุดรธานี
องค์ความรู้ภูมิปัญญาท้องถิ่น : การกวนข้าวทิพย์หรือข้าวมธุปายาส

ฐานข้อมูลภูมิปัญญาท้องถิ่น

โดย กองการศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรม องค์การบริหารส่วนตำบลบ้านขาว อำเภอเมืองอุดรธานี จังหวัดอุดรธานี

